

Halász Juditig, Bálint Andrástól Eperjes Károlyig. Ezek a filmek sokszor persze csak érintőlegesen kapcsolódnak a nemzeti sorstragédia nagy témájához, sokszor az elfojtott forradalmat követő szárnyatlan életet ábrázolják-fejezik ki, sokszor csak feszült képsorokkal próbálják ostromolni „a hallgatás falát”. Vannak közöttük, amelyek mára klasszicizálódtak, beletartoznak a magyar mozgóképkultúra aranyalapjába, más alkotásoknak (etűdöknek, kísérleti filmeknek, animációknak) pedig többnyire nem is volt ambíciójuk az elévülhetetlenséget megcélozni, megelégszenek rövidebb idejű érvényességgel. *Álmodozások kora; Húsz óra; Szegénylegények; Tízezer nap; A tanú; Szerelem; Közös bűn; A ménesgazda; Megáll az idő; Szerencsés Dániel; Szamárköhögés; Napló apámnak és anyámnak; Csinibaba* - e filmek esetében szinte nem is kell megemlíteni a rendezők nevét (Szabó Istvántól Tímár Péterig, Kósa Ferencről Mészáros Mártáig), ezeket tudni-ismerni az általános műveltségbe tartozik. Sok olyan alkotás is van viszont, amelyek érdekesek, de nemigen ismertek, nagyobb figyelem járna nekik, közkeletűvé kellene válniuk, be kellene építeni őket akár még a köznapi tudatba is, amely leginkább az amerikai tömegfilm dömpingre van letapadva. Az új (mindössze egy éves) kulturális tévécsatorna, az M5 sokat tehetne ebben az ügyben.

A kötet egyik legérdekesebb tanulmányát Benke Attila írta, s talán ez is tarthat legnagyobb érdeklődésre számot a fiatalok körében, már csak a témájánál fogva is: A forradalom himnuszától a rockforradalomig – ez a címe, s a forradalomról szóló játékfilmek zenei világát elemzi. Goda Krisztina filmje (Szabadság, szerelem) a „pesti srác”-hőstípust részesítette előnyben, csak úgy, mint Vágvölgyi B. András *Kolorádó Kid* című film noirja. Ezek és más hasonló produkciók, s Bokor Attila musicalje, az „56 csepp vér” kiváltképpen a heroizmust hangsúlyozó slágerzenével dolgoznak, emlékeztetve a hollywoodi látványfilmek szellemiségére, képi és hangvilágára. Igyekeznek feledtetni, hogy egy vesztes forradalomról van szó, a hősiesség helytállásra fókuszálnak, s feszültséggel teli akciófilmzenével növelik a képi atmoszférát.

(Főnix Könyvműhely/ Debreceni Művelődési Központ, Debrecen, 2016)

Véghelyi Balázs

Kollázs, évszakokra

Minden elmúlik,
változnak az évszakok,
de a vers örök.

Zeng a csatorna,
fénybe kiálts: lángok a
barackfaágon!

Nekem most elég,
hogy süt a nap s a réten
árnyak sora ül.

Itt van az ősz, itt.
A természet feje is
tarlott bokrok közt.

Téli éjszakán
valami nagy-nagy tüzet
másoknak remélj.

(Kamera előtti rögtönzés Áprily Lajos, Utassy József, Csoóri Sándor, Weöres Sándor, Petőfi Sándor, Arany János, Berzsenyi Dániel és József Attila verseiből.)

Társadalmi kabát

Megint hízott rajtam a társadalmi kabát: eggyel több az ellenség, kettővel a barát.

Lesajnálak, tisztelnek, szeretnek, utálnak – kabátomon virágzik öröm és a bánat.

Tudnak rólam mindent, még azt is, amit én nem. Ami vagyok s lehetek, rajtuk kell lemérem.

Eggyel több az ellenség, kettővel a barát: megint hízott rajtam a társadalmi kabát.

Villó!

Vártam, hogy jöjjél végre világra, gondolat voltál, sejtjeim álma.

Kibújtál végül, amikor kellett – Mikulás hozott, puttonya rejtett.

Dadogva telnek sorban az esték, pedig a szavak embere lennék...

Köszöntelek hát, miként az illő: De jó, hogy itt vagy, Véghelyi Villó!

Gál Tibor

„A nagy világ könyvekkel van tele!”

Mizera Tamás – Nagy Andor – Verók Attila: A könyvkiadó egri Líceum

1687. december 17-e. A török csapatok átadják az egri várat. Kilencvenegy éves uralom alól felszabadul Eger, a közel hétszáz éves, egykor virágzó város. A középkor és a reneszánsz egyik meghatározó püspöki központja újraéled, és elkezdi építkezni a romokon.

Ugorjunk előre a múltban, az 1787-es esztendőre. Száz év alatt mi változott Egerben?

Gondolatban járjuk végig a várost a mai Érsekkerttől a Líceum és a püspöki palota érintésével a papnevelde épületéig. Amit ma látunk az épített örökség részeként, azt 1787-ben is láthattuk volna. Hogyan válhatott száz év alatt egy elpusztult, idegen hatalom és kultúra hatása alá került település olyan várossá, ahol már az 1750-es évektől egyetemalapítási álmokat szőttek, illetve – mert így helyesebb – észszerű és megalapozott „megvalósíthatósági terveket” készítettek?

A 18. század végi barokk Egert azonban nem kizárólag az épületei jellemzik. Nemcsak a barokk építészet emlékeit hagyták ránk a századok, hanem az épületek falai között élő múlt szellemi örökségét is.

A 18. századi Eger iskolaváros volt, ahol 1704-től papképzés, 1740-től jogi oktatás működött, 1769-től – sajnos csak néhány évig – orvosi iskola, az első ilyen jellegű intézmény az országban. Barkóczy Ferenc 1754-ben bécsi mintára megreformálja az oktatást, néhány évvel később Eszterházy Károly – Barkóczy elképzeléseire alapozva és a már létező iskolákra mint lehetséges fakultásokra építve – egyetemet szervez és felépül a Líceum, a „domus universitatis”, az „egyetemi ház”.

A Líceum szellemi örökségéről szólva gyakran emlegetjük a jogi vagy a teológiai képzést, a tanítóképzőt, gazdag múltat idéz fel a díszterem vagy a kápolna, a csilagvizsgáló, a pompás könyvtár.

Működött azonban a Líceumban egy olyan intézmény is, amely nélkül nem lehetett volna magas színvonalú az oktatás, és szegényesebb lenne a Főegyházmegyei Könyvtár gyűjteménye. Ezt az intézményt, a Líceumban 175 évig működő püspöki, majd érseki nyomdát mutatja be egy 2017 végén megjelent kötet, címe *A könyvkiadó egri Líceum: Történet és kiadványjegyzék*.

A kötet szerzői (Mizera Tamás, Nagy Andor és Verók Attila) az Eszterházy Károly Egyetem oktatói és kutatói, az Esterhazy-num Kutatócsoport tagjai, a szerkesztésben az egyetem doktorandusz hallgatói vettek részt (Dinnyés Patrik, Fülep